

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

PORTRETT: KJELL LUND
KRONIKK: «GUDS BILDE» - KAN GUD AVBILDES?
TEMA: MF BYGGET - ÅPENT OG INVITEREDE

BILDEKUNSTNER ANN RASMUSSEN
MITT FUNN: MERETHE ROOS
STUDENTPULS
FORSKNINGSNYTT

LYS OG LIV

NR. 1/08. 74. ÅRGANG

TEMA: KIRKENS ESTETISKE TRADISJON

Kirken har til forskjell fra samfunnets
trender og tendenser en stolt forankring
i en egen estetisk tradisjon.

TRADISJON OG FORNYELSE

Det er med takknemlighet og forventning Menighetsfakultetet går inn i sitt jubileumsår. Et jubileum gir mulighet til å fokusere på historien og alt det som har vært. MF har da også en enestående historie og har hatt en betydelig, men også omstridt posisjon i norsk kultur og kirkeliv. Institusjonen forvalter en rik kirkelig, teologisk og akademisk tradisjon. En av utfordringene for Menighetsfakultetet i jubileumsåret er å vedkjenne seg sin historie, ta med seg det beste fra tradisjonen og samtidig tenke offensivt og målrettet fremover.

VIDAR L. HAANES
REKTOR

I vårt nye emblem er forkortelsen MF det bærende grafiske element, omsluttet av sirkelen som blant annet symboliserer evigheten. Bokstavene M(enighet) og F(akultet) er knyttet sammen, slik vi alltid har ment det skal være ved en teologisk utdanningsinstitusjon. MF utgår fra menighetene og har som vitenskapelig høyskole fremdeles sin viktigste begrunnelse i å utdanne dyktige og gode kirkelige medarbeidere. Forbindelsen mellom det kirkelige og det akademiske er vesentlig, på samme måte som forbindelsen mellom tradisjon og fornyelse.

Tradisjon er ikke bare en gjenfortelling av fortidige handlinger men forutsetter at de fortidige ord og handlinger knyttes til og gir relevans for våre liv i dag. Lutherske teologer holder fast på læren om "Skriften alene", men bruker også gjerne sitatet "Ecclesia semper reformanda" – at kirken alltid må reformeres. Hver ny generasjon må gjøre beretningen om Jesu liv, død, oppstandelse og himmelfart til sin. Teologien må fastholde sitt utgangspunkt i Skriften, og samtidig skal den knyttes opp mot og være til hjelp for dagens mennesker.

Lys og liv fremstår med dette nummer i ny form – som nok et uttrykk for at vi i jubileumsåret vil tenke fremover. Menighetsfakul-

tetet startet utgivelse av bladet i 1935, og vi har hentet frem skrifttypene i navnelogoen fra bladets første årgang. Vi lar oss inspirere av fortiden, men vi er oss samtidig bevisst at vi lever i vår egen tid og søker å arbeide med sikte på fremtiden.

"En skriftlærd som har fått opplæring om himmelriket er lik en husherre som henter fram nytt og gammelt av sitt forråd," sier Jesus (Matt 13,52). Det gjelder å finne den rette forbindelse mellom gammelt og nytt, mellom tradisjon og fornyelse.

Kirkens estetiske tradisjon

KRISTIN WALSTAD
REDAKTØR

Mitt første møte med kirkens visuelle språk var altertavlen i min barndomskirke – Notodden kirke. Henrik Sørensens penselstrøk gjorde inntrykk på meg som liten jente. Motivet med barn og voksne som strekker seg opp mot Kristus rørte noe i meg, spesielt var min oppmerksomhet rettet mot barna nederst i bildet. Gjennom kirkeåret ble kirketekstilene synlige i fiolett, grønt, rødt og hvitt, det var alltid noe spennende å se på. Og det visuelle språket hadde en fast og forutsigbar rytme.

Men det var med stor forundring jeg leste bolig-delen i Aftenposten like før jul. "Kjendistylist feirer hvit advent." Reportasjen viste bilder fra interiørekspertens hjem med rom pyntet i hvitt. Kirken har til forskjell fra sam-

funnets trender og tendenser en stolt forankring i en egen, estetisk tradisjon. Kirkeårets farger hjelper oss til å fokusere på kirkens budskap og innhold, noe som gjør at jeg ikke er villig til å bytte ut den fiolette botsfargen i adventstiden.

Dette nummeret av Lys og liv fokuserer på kirkens estetiske tradisjon gjennom arkitektur, bildekunst og kirkemusikk. Jeg håper det kan berike deg og "bidra, om enn aldri så lite, til å sprede lys fra Gud og hans ord, og skape liv". (Lys og liv Nr. 1, 1. årg. 1935)

INNOLD

HISTORIKK:

Lys og liv ble første gang utgitt i april 1935 med en tydelig visjon om å styrke kontakten mellom menighet og fakultet. Bladet har siden den gang blitt sendt til alle tidligere og nåværende studenter og samarbeidspartnere som en gave fra fakultetet. "Kunde også vårt lille blad bidra, om enn aldri så lite, til å sprede lys fra Gud og hans ord, og skape liv, vilde det i sannhet ha en oppgave å løse." Nr. 1 Lys og liv, 1. årg. 1935.

S. 4 MF BYGGET- ÅPENT OG INVITERENDE

Praktisk og funksjonelt? Helt klart. Åpen og sosial kantine? Uten tvil. Men har MF-bygget nok sakralt preg?

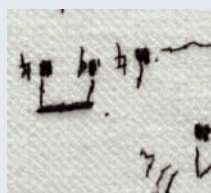
S. 7 5 OM ARKITEKTUR

Kjentfolk sier sin mening om betydningsfulle kirkebygg. Allis Helleland velger seg en katedral i Frankrike, nemlig katedralen i Chartres.

S. 8 PORTRETT: KJELL LUND

Kjell Lund har tegnet fem kirkebygg i sin 55 år lange karriere. Alle regnes som arkitektoniske mesterverk. Men det har krevd sin mann.

S. 11 BILDEKUNSTNER ANN RASMUSSEN

Med sin rullerende albertavle viser MF nå frem kunstverk laget av bildekunstner Ann Rasmussen.

S. 12 ANDAKT

Det kan bli et spennende liv om vi tør å se Jesus, oss selv og andre i øynene med åpenhet, ærlighet og nysgjerrighet. Napp ut andakten og heng den opp på egnet sted!

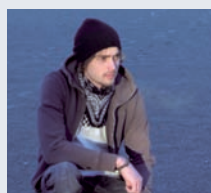
S. 14 FORSKNING / MITT FUNN

Hvordan kan musikk ta opp i seg mening, og hvordan kan musikk uttrykke endringer i forståelsen av religion? Møt stipendiat Merethe Roos.

S. 16 KRONIKK

«Guds bilde» - kan gud avbildes? Aldri var han et mer tro bilde av den usynlige Guds vesen enn da han av kjærlighet til oss mennesker gav seg selv i fornedrelse og død.

S. 18 MF-STUDENT

Lys og liv tar pulsen på student-tilværelsen ved Menighetsfakultetet. møt også den nye studentrådslederen Jan Einar Hals.

S. 20 UNGDOMSARBEID.NO

Har du hørt om den nye ressursiden for ungdomsarbeidere på nett? Her får du en smakebit.

S. 22 FOLK

Nyansettelser, arrangementer, merkedager. Her kan du få en oppdatering på sosiale begivenheter siden sist.

UTGIVER:

MF - Det teologiske Menighetsfakultet
www.mf.no

23 000 abonnenter mottar bladet fem ganger i året. Abonnentene består av alle tidligere studenter og ansatte, alle menighetsråd og kirkelige organisasjoner og institusjoner.

Ved kildehenvisning kan artikler i Lys og liv gjengis fritt.

REDAKSJON:

Vidar L. Haanes, ansvarlig redaktør
Kristin Walstad, redaktør
Marianne Torp, redaksjonsmedlem
Hallvard Mosdøl, redaksjonsmedlem

ANNONSEINFORMASJON:

Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med redaktøren. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss på e-post: lysogliv@mf.no eller tlf: +47 22 59 05 00/ 52.

PRODUKSJON OG TRYKK:

Foto på omslag: Per Berntsen
Layout: Virtual Garden Design
Trykk: Østfold Trykkeri, Askim

MF-BYGGET

ÅPENT OG INVITERENDE

Praktisk og funksjonelt? Helt klart. Åpen og sosial kantine? Uten tvil. Men har MF-bygget nok sakralt preg?

TEKST: ATLE BRISEID
FOTO: LINDA CARTRIDGE

- Det blir som å flytte fra en rønne til et slott, sa professor John Nome da Menighetsfakultetet flyttet fra den gamle pikeskolen i St. Olavs gate og opp til sitt nåværende bygg på Majorstuen i 1972.

I dag vil vel de færreste kalle MF-bygget for et slott, der det ligger inneklemt mellom Chateau Neuf og Musikkhøgskolen. Men da MF endelig fikk mulighet til å lage et bygg etter egne ønsker, la byggekomiteen vekt på at inngangspartiet skulle være luftig, lyst og innbydende. Det nye bygget skulle nemlig være i tråd med datidens tankegang om "en åpen kirke mot verden".

-Den store problemstillingen var hvordan vi kunne få mest mulig åpent areal i førsteetasjen uten å måtte bruke for mange søyler. Ønsket var å kunne samle opp mot 1000 mennesker i inngangspartiet. Løsningen ble to svære dragere på tvers som hele huset er "hengt opp i", sier Harald Hille, den nå 87 år gamle arkitekten som tegnet bygget sent på 60-tallet.

Hille, som også har tegnet mange av arbeidskirkene i landet, la vekt på å bruke store vinduer i åpningspartiet – etter ønsket om å lage et åpent og inviterende bygg.

-Vi ville bruke mye glass i førsteetasje slik at lyset kom skikkelig inn. Også dette kan vel sies å være ganske tidstypisk, sier han.

FLYTTET KAPELLET

I utgangspunktet manglet bygget et kapell, men i tråd med tankegangen ble det laget et kapell i kantina. Under andakter ble dørene til kapellet åpnet slik at også de spisende kunne delta. Det hellige rom skulle ikke avgrenses fra det verdslige.

-På den tiden var det vanlig at det var stille i kantina mens det var andakt i kapellet, og på en måte fungerte dette samlende på miljøet. Men etter hvert som studentmassen fikk ulike innstillinger til den kristne tro, ble det mindre naturlig med et kapell i midten, sier Ivar Asheim, som var dekanus da MF-bygget sto ferdig i 1972.

Derfor ble kapellet flyttet til sitt nåværende tilholdssted, skjermet av lettvegger innerst i hjørnet av førsteetasjen.

-Det var vel en reaksjon på "åpen mot ver-

den-tankegangen". Bølgen døde ut og i stedet vokste det frem en ny som la større vekt på spiritualitet og åndelig utvikling. Derfor ble det behov for et noe mer isolert og sakralt rom, sier Asheim.

UNDERVISNINGSBYGG – IKKE KIRKE

Til tross for at MF utdanner flesteparten av Norges prester, er bygget så godt som strippet for religiøs symbolikk og sakrale elementer. Det var heller aldri meningen å forme en symbolsk arkitektur eller pynte det med kors, forteller arkitekt Hille.

-Det er jo ikke noe sakralt bygg. Det er et undervisningsbygg. Vi bygde jo et bønnrom, men det var viktigere med mange auditorier og seminarrom, sier han.

Ifølge Asheim var det noen som reagerte på dette.

-Noen hadde et forbehold og mente at bygget burde ha et mer "høykirkelig" preg - at det burde legges større vekt på det sakrale, sier den pensjonerte dekanen.

-Synes du at bygget har nok sakralt preg?

-Da det på 90-tallet var planer om å lage et nytt bygg på Lovisenberg, var det snakk om å lage et bygg med vekt på kirkelige og sakrale elementer. Jeg er glad for at vi ikke falt for den fristelsen, sier han.

Den tidligere dekanen har besøkt mange tilsvarende utdanningsinstitusjoner i Europa, men har ennå til gode å se et bygg som er finere undervisningsbygg enn MF-bygget.

-Når jeg sammenlikner med utlandet, vet jeg ikke hva jeg ville byttet det mot, sier han.

VERDIG NOK

Det samme synes praktikumsrektor Halvor Nordhaug.

-Ja, bygget er absolutt verdig nok. Med det nye ressurs- og læringscenteret, pc-fasilitetene og undervisningsrommene er det blitt et bra bygg. Mitt inntrykk er at dette er et læringssted hvor studentene synes det er fint å være, sier han.

-Hovedgevinsten i forhold til for eksempel TF er den sosiale sonen i første etasje. Det er en skikkelig myldresone, selv om dagens studenter heller vil treffes der enn å lese, sier Nordhaug. Som praktikumsrektor er han fornøyd med

FAKTA

Menighetsfakultetet

Menighetsfakultetet flyttet fra den gamle pikeskolen i St. Olavs gate og opp til sitt nåværende bygg på Majorstuen i 1972. Det nye bygget er funksjonelt og praktisk, men er det egentlig i tråd med sitt oppdrag? Tidligere dekanus Ivar Asheim og den 87 år gamle arkitekten Harald Hille, som tegnet bygget sent på 60-tallet, kommenterer arkitekturen.

dagens kapell-løsning.

- Selv om kapellet i utgangspunktet ikke er utformet som et sakralt rom, reddes det av kunsten som ofte henger der, sier han.

Nordhaug var selv student da bygget ble innviet i 1972. For studenter som var vant til "rønna" i sentrum, fremsto bygget som veldig moderne og flott, med røff stil og store auditorier. Under åpningsfesten ble særlig herretoarettene med 14 pissoarer trukket frem som spesielt positivt av studentene.

- De ble betegnet som en "strålende" fornyelse fra ende til annen, sier han og ler.

BETONG OG Tegl

60- og 70-tallets funksjonalisme og forkjærlighet for betong og teglstein la også føringer for hvordan arkitekturen i MF-bygget ble seende ut. Samarbeidet med arkitektene Lund og Slaatto, som sto bak Chateau Neuf, spilte en viktig rolle. Og i forhold til datidens standarder var bygget såpass imponerende at det ble publisert i arkitekturtidsskrifter.

- Noen syntes det ble litt vel kaldt, for den gangen skulle man vise betongen - ikke male den, slik vi har gjort i dag, sier arkitekt Hille.

Arkitekt Harald Hille, som står bak arbeidskirkene på både Lambertseter, Lilleborg, Furuset, Stovner, Helgerud og Østenstad, mener at MF-bygget godt kunne vært bygd i betong og tegl også i dag.

- Jeg synes tegl er noe av det fineste byggematerialet som finnes. Etter min mening synes jeg bygget holder seg bra, særlig etter oppussingen på 90-tallet, sier han.

- Er du stolt av bygget ditt?

- Jeg er ikke stolt av noen ting jeg har tegnet, og jeg vokter meg vel for å si at det er "mitt bygg". Med en gang et bygg er ferdig, er det de som bruker bygget som eier det. Men jeg kan jo naturligvis si at jeg er tilfreds, sier han.

Det gamle MF-bygget i St.Olavs gate

5 OM ARKITEKTUR

HVILKET KIRKEBYGG HAR GJORT MEST INNTRYKK
PÅ DEG, OG HVORFOR?

FOTOGRAF: JENS BANCSEBO

ALLIS HELLELAND

DIREKTØR FOR NASJONALMUSEET

- Det er jo svært mange kirker som har gjort sterkt inntrykk, men jeg vil velge meg en av de mange katedralene i Frankrike, katedralen i Chartres. Det er utrolig gripende hvordan disse overveldende byggverkene har blitt til gjennom mange generasjoners slit og arbeid, og hvordan Gud skulle æres gjennom kun det beste. Chartres-

katedralen har noen fantastiske glassmalerier som fyller rommet med et overjordisk lys. Tenk hvordan det må ha vært for datidens mennesker som levde i små og mørke hus, å komme inn i det hellige rom og nærmest oppleve en annen virkelighet av lys og farger og himmelhøye hvelvinger!

TURID LUNDBY

ANVARLIG FOR KIRKETEKSTILER I DEN NORSKE KIRKE

- Nidarosdomen gjorde et overveldende inntrykk på meg første gang jeg kom inn. Jeg er slått av hvor mye et kirkebygg som dette kan tale, helt uten ord. Nidarosdomen er for meg ikke noe museum men en gudstjenestekirke som har et liturgisk språk innebygd i seg selv.

Gjennom sitt visuelle uttrykk møter den det troende menneske på en veldig direkte måte. Og så er selvsagt inntrykket ytterligere forsterket av mange gode gudstjeneste- og konsertopplevelser der! Dessuten har Nidarosdomen en spesielt fin bispekåpe!

OLAV SKJEVESLAND

BISKOP OG LEDER AV MFS FORSTANDERSKAP

- Da vil jeg faktisk si den uferdige Milenniumskirken i Ngaoundéré i Kamerun. Jeg var med på en gudstjeneste der for tre år siden, og det var fremdeles nærmest en byggeplass. Likevel opplevde vi den kommende kirken "i ånden". Menig-

heten hadde vokst ut av sin gamle kirke, og dette som var i ferd med å reise seg, var virkelig et etterlengtet bygg og en drøm som snart skulle gå i oppfyllelse.

ARNE E. SÆTHER

KIRKEKONSULENT I DEPARTEMENTET

- Jeg velger meg arkitekt Johannes Exners Albertslund kirke i København. Denne arbeidskirken makter på en særdeles god og praktisk måte å kombinere det sentrale kirkerommet med alle de andre rommene; hvor det åttekantede kirkerommet fremstår innenfor den rektangulære

bygningen. Kirkerommet er nesten ikke utsmykket fordi rommet i seg selv er det egentlige smykket. Det er belyst som en stjernehimmel, og når man titter inn, ser man stoler ledig plassert i en halvsirkel – nesten bare som en møteplass under stjernene...

FRIDLEIF LYDERSEN

MF-STUDENT

- Etter kun kort betenkningstid vet han svaret, MF-studenten fra Færøyene. – Det må bli Heddal stavkirke i Telemark. Jeg ble grepet av denne kirken fordi den er så stor og flott og gam-

mell! Og så er det utrolig fascinerende at de klarte å bygge slike storslagne kirker med de begrensede hjelpemidler de hadde tilgjengelig for nærmere 1000 år siden.

PORTRETT

KJELL LUND

Kjell Lund har tegnet fem kirkebygg i sin 55 år lange karriere. Alle regnes som arkitektoniske mesterverk. Men det har krevd sin mann.

TEKST OG FOTO: ATLE BRISEID

- Jeg var helt desperat. Jeg lette og lette og lette.

Kjell Lund slår ut med armene for å vise frustrasjonen han følte da han på begynnelsen av 60-tallet skulle tegne St. Hallvard kirke og kloster - et sakralt bygg midt blant 16-etasjes høyblokker på Enerhaugen på Oslos østkant. Det han lette etter, var formen på taket.

- Jeg hadde forsøkt så mange forskjellige takformer, men jeg fant ikke svaret. Til slutt måtte vi byggemelde et flatt tak. Vi begynte å mure opp veggene, som sto ferdige til sommerferien. Familien min reiste på ferie, mens jeg ble igjen på kontoret i Oslo. Der bodde jeg inntil jeg plutselig fikk ideen: tenk om....

Løsningen han fant, skapte et skifte i norsk arkitekturhistorie. Frem til det geniale øyeblikket den sommerdagen på kontoret, hadde den unge arkitekten brukt hele sin kreative sjel til å forstå at kirken måtte formes med et sirkulært kirkerom i midten av en kvadratisk kube. Den kubiske formen symboliserer det profane og mandige. Det sirkelformede kirkerommet i midten symboliserte det sakrale og feminine. Men det var det geniale taket som virkelig gjorde bygget verdig en plass i den europeisk arkitektureliten.

- Det var så befriende. Jeg heiv meg ned på gulvet og gråt og skrek og hylte, sier han og

titter opp på resultatet: en omvendt kuppel som vender ned mot menigheten.

I stedet for de tradisjonelle, høyreiste kirkebygningene med en kuppel som strekker seg mot himmelen, vender kuppelen på Enerhaugen seg ned mot menigheten som et symbol på det innadvendte og meditative ved religionen. For å konstruere taket måtte man helt til Storbritannia for å låne en av verdens første datamaskiner.

- Selve kuppelen kunne ikke være kuleformet. Vi ønsket å unngå søyler midt i kirkerommet. Samtidig måtte vi ha nedløpsrør fra vannet som ville samle seg på taket. Løsningen ble å lage en skjev kule med en firkantet søyle bakerst i rommet. Denne søylen skjuler nedløpsrørene og er plassert som et fallossymbol som trenger inn i det feminine skjødet, sier han og smiler:

- Men det er sånt som jeg aldri sier til noen.

BERØRER ATEISTER

I dag er Kjell Lund passert 80 år og utallige priser og utmerkelser vitner om at han er en svært respektert arkitekt. Han tegner fortsatt, for hånd, i sitt selvtegnede hus ved foten av Holmenkollåsen. Listen over store og kjente bygg er lang: Norges Bank, Veritas, Chateau Neuf og VG-huset for å nevne noen. Men det er de fem sakrale byggene som er hans kjæreste.

Det mest kjente er St. Hallvards kirke og kloster, men også St. Magnus kirke på Lillestrøm, Eidsvåg kirke utenfor Bergen, Karmelittklosteret i Tromsø og glassbygget over domkirkeruinene på Hamar har en arkitektur som kan ta pusten fra en.

- Som ateist kommer jeg dit med mine motforestillinger, men griper hver gang av det ærverdige interiørets stillhet og estetiske

Kjell Lund tegnet St. Hallvard kirke og kloster på Enerhaugen, av Morgenbladet kåret til ett av etterkrigstidens 12 viktigste byggverk i Norge. Kirken er kjent for den omvendte kuppelen som er et symbol på det innadvendte og meditative ved religionen.

fullkommenhet. Jeg blir rørt. Arkitekturens magi gjør meg ydmyk, skrev Jan Carlsen i Dagbladet for noen år siden.

- Begrepet “det religiøse” er noe helt fundamentalt i vår tid. Alle er opptatt av tilværelsens gåte, uavhengig av religiøse oppfatninger. Men hvor mye av det sakrale man kan stå inne for, krever en bunnløs ærlighet.

For det er noe virkelig spesielt med Lunds sakrale rom. Da Morgenbladet i høst skulle lage ”Arkitekturens kanon”, ble klosteret på Enerhaugen kåret blant de 12 viktigste byggene i etterkrigstidens Norge. Arkitektkolleger kaller Lund for ”en filosof”. Og den småbustete, eldre herren minner ikke så rent lite om akkurat det, der han sitter der i halvmørket med hodet begravd i hendene mens han leter etter de riktige formuleringene.

- Når man som arkitekt sier ja til å tegne et sakralt rom, er det en voldsom utfordring til din ærlighet. Hvis du finner frem til ærligheten, må du stille deg spørsmålet: i hvilken grad greier du å gi uttrykk for det som er ekte?

KREVER BUNNLØS ÆRLIGHET

Lund kjenner flere arkitekter som vegrer seg for å takke ja til å tegne sakrale rom, rett og slett fordi de ikke kan gå inn i oppgaven med en slik ærlighet.

- Begrepet “det religiøse” er noe helt fundamentalt i vår tid. Alle er opptatt av tilværelsens gåte, uavhengig av religiøse oppfatninger. Men hvor mye av det sakrale man kan stå inne for, krever en bunnløs ærlighet.

- Hva har du selv funnet i gravingen etter din egen ærlighet?

- Det vil jeg ikke besvare. Nå er jeg 80 år, og hele livet er jeg blitt utfordret av det ufattelege. Jeg har tegnet fem sakrale rom og kan stå inne for dem alle. Jeg har ikke vært falsk eller forstrukket meg. Jeg har forsøkt å lage rom der mennesker kan åpne seg for de sakrale realiteter, sier han.

Da Lund som ung arkitekt fikk jobben å tegne St. Hallvards kirke og kloster, reiste han rundt i Europa i seks uker for å se på sakral arkitektur. Han overnattet og opplevde morgenmessene i Tyskland og Frankrikes mange vakre klostre og kapeller og opplevde hvilken kraft det kan ligge i slike byggverk

- Jeg opplevde både den ærligheten som jeg har snakket om, men også hvilken utfordring det er å kreere et sakralt rom i vår tid, sier han.

- Krever det mer å lage sakrale rom i dag enn det gjorde i tidligere tider?

Igjen må Lund støtte pannen i henda og tenke. Han lukker øynene. Et øyeblikk virker det som om han aldri skal svare. Til slutt løfter han hodet:

- Ja, uten tvil. Som arkitekt i dag er du mer isolert, men også mer fri. Det gjør det hele mer utfordrende, sier han.

- Den enorme utviklingen av naturvitenskapelig erkjennelse gjør det å fortolke det sakrale på en ny og ærlig måte til en stor utfordring, legger han til etter nok en tenkepause.

- MÅ TREKKE PUSTEN

Med ett reiser han seg. Han vil videre. Kjell Lund vil nemlig også vise frem et annet sakralt bygg han har tegnet, et kirkerom han er virkelig stolt av. Etter en 20 minutters biltur østover ligger det der foran oss som en hvit, strandet svane i nysnøen: St. Magnus kirke på Lillestrøm.

- Jeg må alltid trekke pusten litt ekstra når jeg kommer inn her, for jeg synes det er så vakkert, sier han.

Fra taket i den hvite kirken strømmet striper av lys. Kjell Lunds forkjærlighet for den romerske buen har fått sitt uttrykk i denne bygningen. Da han skulle tegne kirken på 90-tallet, ønsket han å bruke denne formen som har preget tusenvis av kirkerom siden middelalderen. Men Lund lagde sin egen lille vri: han fjernet kónsteinen, altså den øverste steinen som i gamle dager ville sørget for at buen sto. Dermed strømmet lyset vakkert ned fra de seks parallelle skipene som utgjør kirkerommet.

Det finnes sakrale bygninger som er uavhengig av stilarter og beklennelser, har Kjell Lund sagt i tidligere intervjuer. Det er denne uavhengige skjønnheten han etterstreber.

- Hvis arkitekturen formalt sett er knyttet til bestemte stilarter, har den lett for å bli konvensjonell. Den genuine arkitekturen har en generalitet som refererer til de spesifikke funksjoner, samtidig som den har en generell gyldighet, sier han.

- Du har også sagt at arkitektur ikke skal kopieres?

- Den kreative prosessen er en evig utfordring mot å gjøre det tidligere uerkjente, nærværende. Det er en helhet, rett og slett, som ikke skal kopieres, sier han.

Så ser han seg rolig om i det vakre kirkerommet og puster ut:

- Disse fem bygningene representerer det vesentligste av det jeg har vært opptatt av. Det jeg har villet uttrykke, har jeg fått integrert i disse fem. Derfor blir det ikke flere. Jeg har ikke behov for å drive mer med dette.

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET
100 ÅR | 1908 - 2008

I anledning Menighetsfakultetets 100-års-jubileum har rektor Vidar L. Haanes den glede av å invitere alle tidligere studenter og venner av MF til følgende arrangementer:

LØRDAG 11. OKTOBER KL 10-15.15

Åpent hus på MF

Yrende liv og spennende forelesninger, åpent for alle.

LØRDAG 11. OKTOBER KL 1830

Festforestilling i Oslo konserthus

Spennende og morsom underholdning. Store overraskelser i vente! For påmelding, ta kontakt med Kristin Walstad på e-post: kristin.walstad@mf.no eller telefon: 22 59 05 52.

SØNDAG 12. OKTOBER KL 1100

Festgudstjeneste i Trefoldighetskirken Med påfølgende kirkekaffe. Alle ønskes velkommen.

Lokale og regionale arrangementer

MF vil reise rundt i vårt langstrakte land i løpet av jubileumsåret, mer informasjon om disse arrangementene kommer i neste nummer av Lys og liv.

Gi en jubileumsgave

Startskuddet har gått for jubileumsåret 2008. MFs gavekonto er 3000 17 41841. Hjertelig takk for din gave!

Alumni

Praktikumskullet fra høsten 1982 feiret sitt sølvjubileum 19. november. På MF ble det gudstjeneste i kapellet, lunsj, omvisning, orienteringer og to forelesninger. Sjur Isaksen fortalte om Hvordan utdannes dagens prester? og Halvor Nordhaug foreleste om Forsoningen i forkynnelsen. Ble den borte? Dagen ble avsluttet med privat fest.

Sittende fra venstre: Harald Forland, Sverre Bang, Ingebrigt Røn og Rune Skjælaaen. Bak fra venstre: Lisbeth Heie Gregersen, Ole Agnar Helland, Øivind Benestad, Asle Zimmermann, Jon-Geir Dittmann, Bente H. Modalsli, Magne Løvlien, Leif Johannes Netland, Audun Systad og Svein Thorleif Kasin.

Uteksaminerte høsten 2007

Dr.theol.: Tomas Nygren, Nils Terje Lunde, Kristin Norseth, Årstein Justnes, Kjetil Fretheim. **Cand.theol.:** Randi Abelsen, Lise Horn, Magnus Hegland Ingvaldsen, Martin Lund, Lena Rebekka Morken Risnes, Solfrid Helen Leinebø Seljås, Liv Hegle Sjøflot. **Praktisk teologiske eksamen:** Karin Hansen Bøe, Øyvind Heggland, Rose-Marie Skarsten. **Master of Philosophy in Theology:** Dawit Olika Terfassa. **Master i kristendomskunnskap:** Kristina Bartelme, Edgar Bostrøm, Bjørg Marie Stubberud Vrabel. **Master i teologi:** Jon Steinar Kjøllesdal, Solveig Alice Skaara. **Erfaringsbasert master i kristendomskunnskap:** Kirsti Bjotveit, Tonje Bergum Jahr, Brit-Helen Bø Rossemeyr. **Master of Philosophy in Religious Education:** Minhua Jing. **Bachelor i Kultur- og samfunnsfag, spesialisering Ungdom, Kultur og Tro:** Jan Einar Hals, Sarah Johanne Olsson, Ellen Marie Skillingstad, Arild Tjørve.

BILDEKUNSTNER ANN RASMUSSEN

Å LYTTE MED ØYET I MAGEN

Ann Rasmussen er bildekunstner og har nettopp fått tildelt Statens garantiinntekt for kunstnere. Hun arbeider mest med tekstil – ”fordi det ble sånn” – og aller helst med nål og silketråd, for hånd.

TEKST: KRISTIN NORSETH
FOTO: KRISTIN WALSTAD

Det tar tid, lang tid. Fire år brukte hun på å brodere bispekåpen til Sør-Hålogaland, som er ett av de nærmere 100 kirketekstiler hun har laget gjennom årenes løp. Et og et halvt år har hun brukt på det største av de to teppene MF for tiden har på lån i kapellet. Lamento muto – taus klagesang – heter det, og er en brodert utgave av komposisjonen ”Lamenti per orchestra” av Egil Hovland fra 1963. Partituret fikk hun av Hovland selv, etter en utsmykning til Glemmen kirke der han var organist.

- Jeg kan ikke spille, men jeg elsker musikk og samler på komposisjoner i form av noter og partiturer. I en tøff periode begynte jeg å brodere Hovlands partitur, side for side, 46 sider til sammen. Etterpå satte jeg dem sammen til et teppe (3 x 3 m). Det fikk navn etter min situasjon: Lamento muto - taus klage. Alt i partituret er brodert, hver minste detalj, bortsett fra notelinjene.

Senere har hun brodert flere partiturer, blant annet Portrett etter Hovlands modernistiske orkesterkomposisjon ”Variant” fra 1964. Verket består av 20 enkeltstykker, som kan spilles i den rekkefølge

man finner for godt, men som alltid skal avsluttes med stykket ”Omega”. Det gir rom for forskjellige uttrykk. Portrett er hennes individuelle variasjon av stykket og henger også for tiden i MFs kapell. Det er brodert med hvit silketråd på svart bunn, som ark lagt etter hverandre.

- Det ligger mye følsomhet i en tråd. Den er tynn, skjør og sårbar, som mennesket. Jeg vet jo at noter gir lyd. Men jeg hører med øynene og ser med øyet i magen, der følelsene våre egentlig sitter, angsten, troen, fortvilelsen, klagen. Et rom som MFs kapell tar vi inn på den måten, med øyet i magen, og her hører den stille klagen til Gud hjemme. For alt har sin tid, som Forkynnerens bok sier, også klagen.

Broderte notetepper er heller uvant i et kapell. Rasmussen er da også opptatt av at kirkekunst ikke skal gi oss det vi er vant til og aller helst vil ha. Form, farge og rytme er like viktig som symboler.

- Vi må lære å lytte med øynene. Man behøver ikke å forstå kunsten, men sette seg ned og være åpen med øyet i magen, sier hun.

ANDAKT

«DET KOMMER AN PÅ ØYET SOM SER.»

Det kommer an på øyet som ser, sies det. Kanskje er det sant.

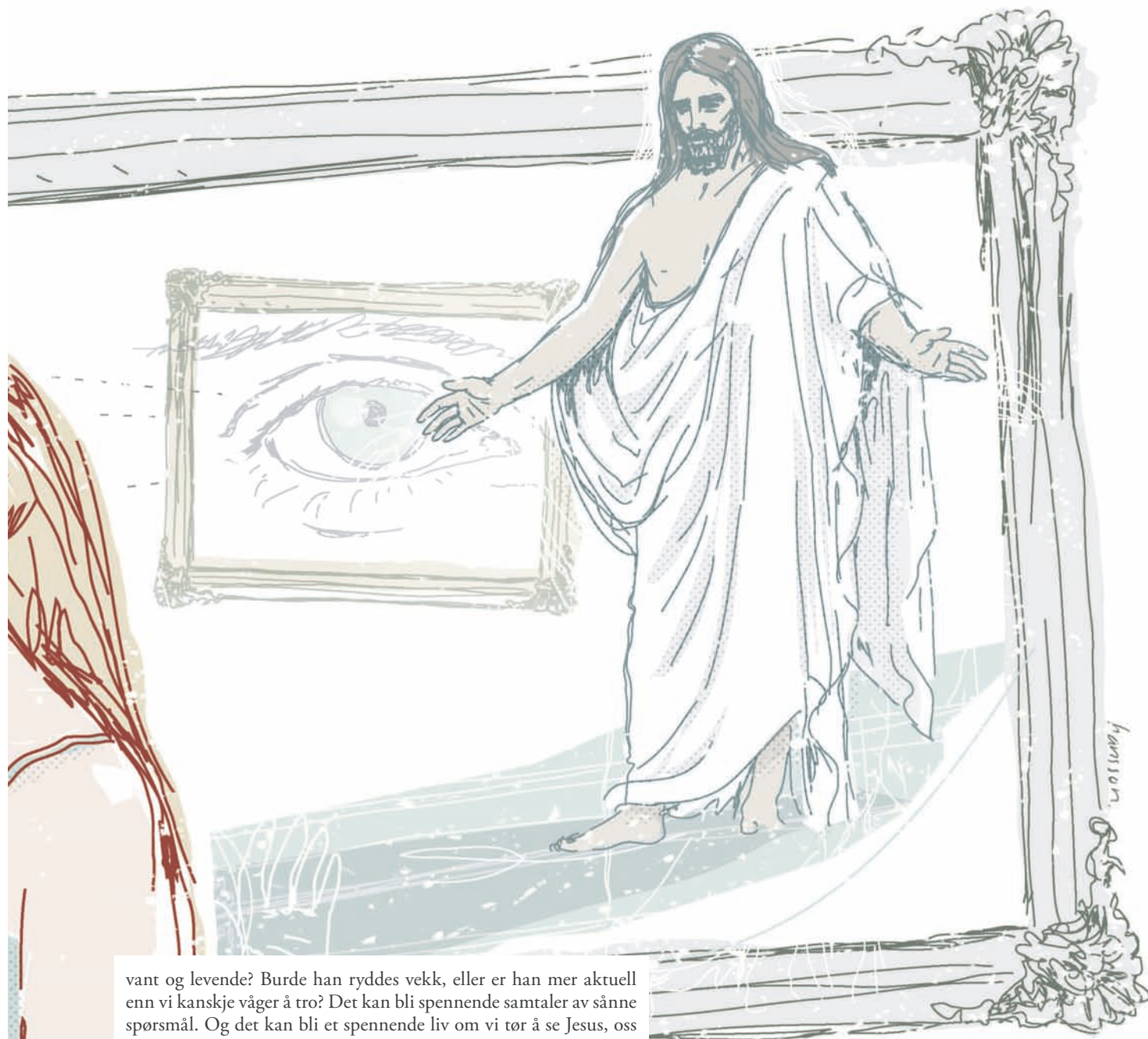

TEKST: IDUN STRØM SEFLAND
ILLUSTRASJON: ATLE HANSSON

Det som for noen ser ut som det er fallet, slitt og utgått på dato, kan for andres blikk bli skinnende skatter og nye oppdagelser. En venninne i nabohuset kom lykkelig hjem fra loppemarked med nettopp en sånn skatt. Et ganske stort fotografi av en marmorskulptur som forestiller Jesus, laget av den danske kunstneren Bertel Thorvaldsen. Det er for så vidt ikke noe nytt med bildet. Det finnes utallige kopier og bilder av skulpturen rundt omkring i verden. Mange av oss har sett den før. Jesus som bøyer seg litt ned, med åpne armer. Han ser mild og snill ut. Bildet av skulpturen er fint, det. Muligens en liten smule kitsch, men fint. Meningen var visst at det skulle henge på soverommet, over sengen.

Vi mennesker er forskjellige. Det vi ser, farges av hvordan vi er skrudd sammen og av erfaringene og opplevelsene våre. Noe som fremkaller fullstendig likegyldighet, eller vonde og vanskelige følelser hos noen, kan for andre gi trygghet og glede. Et bilde som sendes på loppemarked, kan få en ny og sentral plass i et annet hjem.

Vi handler ut fra det vi ser. Eller kanskje heller det vi velger å se. Også når det gjelder Jesus. "Se der, Guds lam som bærer verdens synd", roper Johannes i Johannes-evangeliet. Hva ser du når du ser i retningen som Johannes peker? Hvem ser du når du ser Jesus, og hvem ser naboen din? Har Jesus fallet i kantene, eller er han rele-

vant og levende? Burde han ryddes vekk, eller er han mer aktuell enn vi kanskje våger å tro? Det kan bli spennende samtaler av sånne spørsmål. Og det kan bli et spennende liv om vi tør å se Jesus, oss selv og andre i øynene med åpenhet, ærlighet og nysgjerrighet.

”Ingen har noen gang sett Gud. Men den enbårne, som er Gud, og som er i Fars favn, han har vist oss hvem han er”, sier Johannes. Å se Jesus er å se Gud. Gud leker heldigvis ikke gjemsel. Han vil at vi skal se ham. Derfor gjør han seg synlig og sårbar for våre blikk. Det finnes uendelig mange bilder av Jesus. I kunsten og i hodene våre. Men disse bildene er bare mer eller mindre sanne etterligninger av den ekte Jesus. Han som er Guds sønn, og som vi kan møte ansikt til ansikt i Bibelen. Den levende og oppstandne, som vi kan se og erfare. Han som har lovet å bli synlig igjen og igjen for alle som ser etter ham.

Naboens Jesus havnet aldri over sengen på soverommet. Da jeg var på jentekveld hos henne for noen uker siden hang han jammen på kjøkkenet. Jesus var visst ikke moden for loppemarked i denne omgang. Det kommer jo kanskje an på øyet som ser, men plutselig synes jeg faktisk at det så ut som Jesus var tilstede. Som en ekstra gjest ved bordet. Det gjaldt bare å få øye på ham.

FORSKNING AKTUELT

Forskningsformidling: MF blir medlem av forskning.no

Fra og med første kvartal 2008 blir Menighetsfakultetet medlem av Forskningsrådets store portal for forskningsformidling - forskning.no. Medlemskapet vil gi MF mulighet til å publisere forskningsbaserte artikler på et godt besøkt nettsted som også er en yndet kilde for journalister. Nettstedet presenterer ny, aktuell og viktig norsk og internasjonal forskning. forskning.no drives etter Redaktørplakaten og andre journalistiske prinsipper. Nettstedet ønsker en faglig bredde, der fagfelt som teologi, religion og kristendoms kunnskap til nå har vært lite synlig. Dette vil MF gjøre noe med. – Forskning som ikke formidles, har begrenset verdi, sier forskningsrådets leder Arvid Hallén.

Lars Østnor: Etisk tenkning

Hvordan skal man på sakssvarende vis grunngi sine standpunkter i teologisk etikk? Og hvordan skal man i en slik sammenheng drøfte etiske problemer på en holdbar måte? Dette er hovedspørsmålene som forfatteren belyser i denne boka. Boka har fått hovedtittelen Etisk tenkning. Det dreier seg om å undersøke hvordan man på en faglig forsvarlig måte kan gjennomtenke etiske problemstillinger, og sørge for at konklusjonene blir bedre underbygd enn andre, alternative løsninger. Målsettingen med boka er å gi hjelp til at teologisk-etisk tenkning

og meningsutveksling kan skje med best mulig kvalitet på refleksjonen og argumentasjonen. Det forutsetter at man drøfter og grunngir på en måte som er i samsvar med teologisk etikks egenart. Dette er bare mulig når man har skaffet seg innsikt i det som er karakteristisk for denne etikken. Du kan bestille boken på <http://butikk.tapirforlag.no>

FOTO: KJETIL ALSVIK

Forskningsprosjekt om teologi og musikk

I samarbeid med Norges musikkhøgskole søker Menighetsfakultetet om støtte fra Norges Forskningsråd til et større forskningsprosjekt i skjæringspunktet mellom teologi og musikk. Prosjektet trekker veksler på det kirkehistoriske fagmiljøet ved MF og involverer flere av våre forskere. Også utenlandske forskere og forskere fra andre fagmiljøer i Norge er knyttet til prosjektet. Hensikten med det planlagte arbeidet er

blant annet å se hvordan estetiske tradisjoner utfordres og endres i takt med forandringer i omgivelsene. Dermed er det også relevant for spørsmålsstillinger knyttet til kirken i dag, ikke minst tilknyttet arbeidet med salmebok- og salmeboksreformer. Vi håper prosjektet kan bli starten på et tettere samarbeid mellom MF og vår nabo Musikkhøgskolen.

Prestisjetung pris til Hanne Løland

Førsteamanuensis Hanne Løland har vunnet den prestisjetunge prisen The John Templeton Award på sin avhandling Silent or Salient Gender? The Interpretation of Gendered God-Language in the Hebrew Bible, Exemplified in Isaiah 42, 46, and 49. Prisen er på \$10.000, og hun får i tillegg et reisestipend på \$10.000 for å bidra som gjesteforeleser eller på fagkonferanser. Løland er en av tolv vinnere for 2008, og hun plasserer dermed også MF på kartet sammen med verdens beste universiteter. De øvrige vinnerne kommer fra Princeton, Chicago, Cambridge, Heidelberg, Tübingen og Göttingen og representerer samlet alle de teologiske disipliner. Vi gratulerer Hanne Løland så mye med prisen som hun vil motta under en høytidelighet ved universitetet i Heidelberg i mai.

Cand.theol. Årstein Justnes

Fra Kristiansand, forsvarte fredag 30. november sin avhandling The Time of Salvation: An Analysis of 4QApocryphon of Daniel ar (4Q246), 4QMessianic Apocalypse (4Q521 2), and 4QTime of Righteousness (4Q215a). De ordinære opponenter var professor dr. Martin G. Abegg jr., Langley, Canada (1) og privatdozent dr. Annette Steudel, Göttingen (2). Professor dr.theol. Karl Olav Sandnes var tredje medlem i bedømmelseskomiteen og disputasen ble ledet av prorektor Sverre Dag Mogstad.

Cand.theol. Kjetil Fretheim

Fra Oslo, forsvarte tirsdag 18. desember sin avhandling Rights and Riches: Exploring the Moral Discourse of Norwegian Development Aid. De ordinære opponenter var førsteamanuensis dr.polit. Asuncion St. Clair, Bergen (1) og professor dr.philos. Paul Leer-Salvesen, Kristiansand (2). Professor dr.theol. Svein Olaf Thorbjørnsen var tredje medlem i bedømmelseskomiteen og disputasen ble ledet av rektor Vidar L. Haanes.

Internasjonalt sekretariat til MF

FOTO: LINDA CARTRIDGE

MF har fått økonomisk støtte fra Kunnskapsdepartementet til å drive et internasjonalt sekretariat i perioden 2007-2010. Førsteamanuensis i religionspedagogikk Heid Leganger-Krogstad skal ha ansvar for sekretariatet. Organisasjonen Intereuropean Commission on Church and School (ICCS) arbeider for at kirken skal sette fokus på utdanning i sitt arbeid og at utdanningsinstitusjonene skal ta religion og skole samt religionsundervisning på alvor i sine planer. Særlig er det feltet religion, medborgerskapsopplæring og demokrati som står i fokus. ICCS fikk støtte på grunn av sin aktive prioritering av arbeid med å inkludere Sentral- og Øst-Europa, og også på grunn av sitt gode kontaktnett mot sentrale politiske aktører innen utdanningsfeltet, både i EU og i Europarådet.

ICCS har nylig utgitt en bok om religionsundervisning i Europa. Her presenterer representanter for 33 land i Europa hvordan religionsundervisningen er tilrettelagt i sitt land. Dette er den mest omfattende og mest oppdaterte informasjon om dette som foreligger per i dag. IKO-forlaget er utgiver av boka. Se også: www.iccsweb.org

MITT FUNN

STIPENDIAT MERETHE ROOS

TEKST: MERETHE ROOS
ILLUSTRASJONSFOTO: KJETIL ALSVIK

Jeg har nylig avsluttet mitt doktorarbeid ved MF, og i dette arbeidet har jeg undersøkt hvordan musikk kan ta opp i seg mening, og hvordan musikk kan uttrykke endringer i forståelsen av religion. Jeg har tatt for meg komposisjoner av typen Geistliche Lieder (åndelige sanger) som ble skrevet i tilknytning til de tyske aristokratiske miljøene i København mellom 1770 og 1800. Disse verkene er komponert av tre forskjellige komponister, Johann Christoph Friedrich Bach, Johann Abraham Peter Schulz og Friedrich Ludwig Aemilius Kunzen. Friedrich Bach var Johann Sebastians nest yngste sønn og ansatt som hofforgannist i Bückeburg, mens Schulz og Kunzen på ulike måter var tilknyttet hoffet i København.

Et av mine viktigste anliggende har vært å vise hvordan musikken kan uttrykke samtidens forskyvning fra religiøs kunst til kunstreligion. Med dette gir den også et bilde på hvor-

dan kunsten gradvis frigjør seg fra den institusjonelle religion. Særlig er dette tydelig i Friedrich Bachs komposisjoner. Tekstene til Friedrich Bachs verker er skrevet av Balthasar Münter, som var prest i den tyske menigheten i København mellom 1765 og 1793. Münter er påvirket av dikteren Friedrich Klopstock og hans forståelse av at det kunstneriske aspektet i hvert verk skjuler Guds åpenbaring. Om trent samtidig med at Münter skriver sine tekster etableres imidlertid det såkalte Sturm und Drang-paradigmet, hvor særlig Herder og Goethe gjør seg gjeldende. Hos Herder og Goethe blir kunstneren selv gjort til Gud, og den religiøse følelse som kunstbetrakteren fylles av når han betrakter verket, blir et resultat av kunstnerens guddommelighet. Den religiøsitet som formidles gjennom kunstverket blir dermed gitt til kjenne på kunstnerens premisser, og ikke i kraft av Guds åpenbaring. I avhandlingen har jeg vist hvordan Friedrich Bachs musikk kan tolkes inn i Sturm und Drang-bevegelsens tenkning, og hvordan disse verkene dermed kan sies å uttrykke en spenning mellom religiøs kunst og kunstreli-

gion. Denne tenkningen tas opp og videreutvikles av Schulz og Kunzen, og disse komponistenes bruk og forståelse av kunstreligion kan dokumenteres gjennom samtidige anmeldelser og forord til komposisjonssamlingene.

Jeg har videre vurdert hvor vidt den forståelse av religion som disse musikkverkene uttrykker kan ses som en reell utfordring til en tradisjonell kristendomsforståelse i de miljøer som de fremføres i. Mine funn tilsier at de ikke utgjør en slik trussel eller utfordring. I det tyske aristokratiet i København på slutten av det 18. århundre eksisterer et stort mangfold av intellektuelle trender om hverandre, samtidig som at kirkegang og bønne- og andaktsliv står sentralt i aristokratenes liv. Jeg mener derfor at kunstreligionen kun er et av mange tilgjengelige alternativer når det er snakk om religionsforståelse blant aristokratene i København på slutten av det 18. århundre.

KRONIKK

«GUDS BILDE» – KAN GUD AVBILDES?

TEKST: OSKAR SKARSAUNE
FOTO: ARNE STØVSET GJONE

Hjemme i min stue har jeg et etiopisk ikon av den treenige Gud. Jeg ser tre ganske like skikkelser, alle med hvitt skjegg og langt hvitt hår. De gir meg inntrykket av tre gamle og vise menn. Disse tre personene synes å sitte på én og samme trone, og nederst ser jeg tre par føtter stikke ut under kanten av kappene de er kledd i. Eller skulle jeg heller si kappen de er kledd i? Fra livhøyde og opp er det tydelig at de har hver sin drakt, men derfra og ned er det like klart tale om én felles drakt, uten søm eller skjot.

Jeg tror jeg forstår omtrent hvordan skaperen av bildet må ha tenkt. Han eller hun har prøvd å lage et bilde av den treenige Gud – ett vesen og samtidig tre personer. Det som rører meg ved det etiopiske bildet er dets naivitet, det at tegneren så å si har gått "rett på" oppgaven og prøvd å skape et umiddelbart og enkelt visuelt bilde av den treenige Gud. – Et håpløst prosjekt, naturligvis, og det av minst to grunner. For det første har man helt fra oldkirkens eldste tid vært tindrende klar over at Guds treenighet i ordets aller dypeste forstand var uanskelig. Den sprenger vår forestillingsevne.

For det andre har man bibelens klare ord for at Gud ikke kan ses, og Moselovens forbud mot å avbilde Gud. Sånn sett er det oppsiktsvekkende at kristne kunstnere i det hele tatt har begitt seg ut på et så halsbrekkende foretakende som å avbilde Gud. Kjennte de ikke bibelens ord, eller var de bevisst ulydige mot dem? Ingen av delene, tror jeg. De kjente billedforbudet, og de mente seg å være lydige mot det. Men de leste billedforbudet blant annet i lys av Joh 1,18: "Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne, som er Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er." Og videre: "Den som har sett meg, har sett Faderen" (Joh

14,9). I Kolosserbrevet finner vi det samme: "Han [Sønnen] er den usynlige Guds bilde."

Kirkefedrene ble aldri trette av å grunne over ord som disse. Justin Martyr sier omkring 150 e.Kr. at når Gud i GT opptrer synlig på jorden og lar seg se, da er det alltid Sønnen det er snakk om. Tertullian, omkring 50 år senere, tar tanken et skritt videre. Når Gud i GT viser så menneskelige følelser, når han blir vred og glad, når han elsker og hater, når han utsetter seg for hele spekteret av menneskelige følelser, – da var det Sønnen som så å si "øvde seg" på å bli menneske, før han faktisk ble det, julenatt.

«Mitt etiopiske ikon er en visuell lignelse, en av mange mulige»

Jeg deler ikke de to kirkefedres forståelse av de gammeltestamentlige tekstene, men teologisk tror jeg de peker i riktig retning. Nesten alltid når Gud males for oss i de gammeltestamentlige tekstene, er det med svært menneskelige trekk. Det er bildet av en Gud som menneskeliggjør seg når han møter mennesker. Og høydepunktet – eller dybdepunktet, om du vil – i denne bevegelsen, er Guds komme til oss som menneske i Sønnen. "Han tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik" (Fil 2,7).

Det var ikke bare i sin himmelske majestet – før han ble menneske – at Sønnen var Faderens bilde. Aldri var han et mer tro bilde av den usynlige Guds vesen enn da han av kjærlighet til oss mennesker gav seg selv i fornedrelse og død. På grunn av denne avbildning av Guds vesen har Faderen "høyt opphøyet ham og gitt ham navnet over alle navn" (Fil 2,9).

På bakgrunn av slike overveielser vender jeg tilbake til mitt etiopiske ikon. Jeg begynner å like det. Jeg har vel ofte tenkt at det må være bedre med svært symbolske og lite konkrete bilder av den treenige Gud i kirkekunsten. Vi har for eksempel trekanten, med et altseende øye i midten, eller en frelsende hånd som strekkes mot oss. Vakkert, fint, – og litt blodfattig. På sett og vis er den etiopiske kunstneren mer bibelsk når han kort og godt tegner Gud som menneskelig. Og jeg tror, ved nærmere overveielse, at han ikke nødvendigvis er så naiv som jeg først antydte.

Det er jo slett ikke et naturalistisk bilde jeg har for meg. Sønnen – jeg tror det må være han i midten – ser like "gammel" og vis ut som de to andre, i så måte er det ingen forskjell. Jeg antar at skikkelsenes alder og visdom symbolsk skal antyde noe om evighet. Og så antar jeg at kunstneren har tenkt på det andre bildet av Gud som Bibelen taler om. Ikke bare Sønnen

ILLUSTRASJON

Religion og estetikk etter- og videreutdanning

TEKST: ANN MIDTTUN
FOTO: LINDA CARTRIDGE

er et bilde av Gud, mennesket er det også. Ikke på samme måte som Sønnen, men like fullt et bilde av Gud. Derfor er det neppe tilfeldig at Bibelen, når den skal male Gud for oss, maler ham med så menneskelige trekk. Jeg har aldri forstått dem som mener at det å tegne Gud som menneske reduserer ham og begrenser ham mer enn andre bilder gjør. Mange synes å mene at det å tale om Gud i upersonlige kategorier, og for eksempel kalle Gud en uendelig energi, er mye mer tilfredsstillende og mer dekkende. Men er det så opplagt?

I oldtiden og middelalderen tenkte menneskene annerledes. De tenkte at det finnes grader av eksistens. Nederst har vi den livløse natur, som i gull eller gråstein. Over den har vi alt som lever, først planteriket, så dyreriket. I de øvre deler av dyreriket har vi egenskaper som bevissthet, og øverst i dyreriket har vi mennesket, der bevissthetslivet har gjort et kvantesprang i forhold til alt annet kjent liv. Menneskene kan tenke og gjøre bevisste valg, de er personvesener, ansvarlige for sine valg og handlinger. Vi bør ikke tenke at vi opphører Gud når vi forestiller oss Gud som en upersonlig kraft uten personlig vilje og hensikt. Gud, sier C.S. Lewis, er ikke "mindre" personvesen enn oss mennesker, han er "enda mer" person enn oss, ikke "beneath", men "beyond personality".

Så må det naturligvis tilføyes – og her er jeg sikker på at den etiopiske ikonmaleren ville vært enig med meg: når vi snakker om bilder av Gud, må vi ikke tenke på "bilde" i betydningen foto eller kopi, vi må snarere tenke på "bilde" i betydningen lignelse. Mitt etiopiske ikon er en visuell lignelse, en av mange mulige. Når vi bruker ord til å male Gud, er det tale om verbale lignelser. Lignelser er det nærmeste vi kommer, for samtidig som vi mennesker ligner Gud, er Gud helt annerledes. Vi må aldri glemme det.

MF tilbyr studier på deltid i KRL på grunn-, fordypnings- og masternivå. Undervisningen finner sted på kveldstid eller lørdager. Vi presenterer her et utvalg av emnene som tilbys:

KRL 227: KIRKEHUS OG KIRKEROM

Rundt om i Europa finnes det en rekke kirker fra ulike perioder. De har varierende stil og utforming – tilpasset ulike liturgiske behov. Emnet Kirkehus og kirkerom (10 sp) vil gi en innføring i kirkearkitekturens ulike stilarter i Norge og ellers i Europa. Siden utformingen av kirkerommet har nær tilknytning til de religiøse handlingene som finner sted der, vil studiet også gi en kort innføring i den romersk-katolske og lutherske kirkes gudstjeneste og liturgi.

KRL 224: RELIGION OG ESTETIKK II: ESTETIKKEN I RELIGIONENE

Studiet omhandler estetikkens plass i de store verdensreligionene, med vekt på bildende kunst og arkitektur i islam, jødedom, hinduisme og buddhisme, samt musikk i kristen tradisjon. Emnet er særlig innrettet mot arbeidet med religion og estetikk i grunnskolen og består av fire delemer:

- A. Fortellinger, bildende kunst og arkitektur i jødedom, islam, hinduisme og buddhisme (8 sp)
- B. Musikk i kristen tradisjon (4 sp)
- C. Estetikk og didaktikk (3 sp)

KRL226: KRISTENDOM OG BILLEDKUNST

Emnet består av tre delemer:

- A. Bildets formspråk gjennom tidene (1,5 sp)
- B. Kilder til den kristne ikonografi (1,5 sp)
- C. Bildende kunst i kristen tradisjon (7 sp).

For mer informasjon, se www.mf.no/videreutdanning eller ta kontakt med Ann Midttun, e-post: Ann.Midttun@mf.no

TRO | AKTUALITET | ROTFESTE

STREK

Stoff til åndelig modning, formidlet av gode skribenter

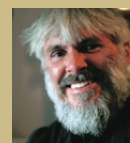
Erling Rimehaug

Anne Bente Hadland

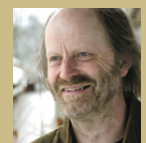
Ingvild Sandnes

Peter Halldorf

Ylva Eggehorn

Magnus Malm

Bestill abonnement
strekmag.no

Torborg Aalen Leenderts Når glassflaten brister

Om brytningen mellom livet og troen

ny utgave

En bok for alle som arbeider med trosformidling, diakoni og sjelesorg. Nå ny utgave med studie- og samtaleplan

Pris kr 319,-
www.verbumforlag.no

Verbum

STUDENTRÅDET SEMESTER MED BACON

TEKST: STUDENTRÅDSLEDER JAN EINAR HALS
FOTO: LINDA CARTRIDGE

Vi er allerede godt i gang med et nytt år og et nytt semester på MF. Nye bøker blir lest, oppgaver blir skrevet, studenter samles over kaffekopper i kantina og diskuterer hvor mye mer de må gjøre dette semesteret enn tidligere. I skrivende stund, under en uke før semesterstart, sitter jeg stille og fredelig i en skau i Bamble. Jeg har nettopp måket snø. Vinterfreden har lagt seg, fuglene sloss med nebb og klør om solsikkefrøene på fuglebrettet. Hadde jeg vært ti år yngre, hadde jeg sikkert leita fram skia og vært godt i gang med å bygge hoppbakke.

Jula er over og det er 2008. Det er 10 år siden Norge slo Brasil i VM, det er 30 år siden Su-

permann fløy over kinolerret for første gang. Og først og fremst, MF fyller 100 år. For 99. gang kommer det denne våren nye studenter til MF. Vi nærmer oss med stormskritt den store jubileumsfesten.

For min del er det et spesielt semester. Jeg skal begynne som ny studentrådsleder i jubileumsåret. Sammen med seks andre flotte medstudenter og studentsekretæren skal jeg jobbe for en bedre studiehverdag på MF. Ikke misforstå meg nå. MF er et godt sted å studere, men noen ting kan bli bedre. Litt som god mat ofte blir enda bedre med litt bacon til. Det at jeg har fått et stort ansvar for dette gleder meg. Dette ser jeg frem til å være en del av. Jubileumsåret skal være et godt år å studere på MF.

Godt nytt år og godt semester!

STUDENTPULS

Leselyst - hvorfor har du forlatt meg?

TEKST:
SOLVEIG G. JOHANNESSEN,
MF-STUDENT

Jula er over. Ikke mer ribbe eller pinnekjøtt og ellers alt godt man kan tenke seg. Ikke mer mat du får servert som du ikke trenger å betale for. Etter ferien er alt plutselig blitt litt mindre gratis. Noen av oss var smarte og betalte semesteravgift før den 17. desember. Vi andre har vært i desperasjon i vente på at den etterlengtede summen på kroner 16.000 skal stå og stråle på kontoen vår. Nå håper jeg imidlertid alle har blitt velsignet med dette, så vi kan spandere på oss et ekstra pålegg i tillegg til leverposteien.

Så kommer en ny utfordring – leselyst, hvorfor har du forlatt meg? Like etter en trivelig og uskyldig semesteråpning møter vi den harde virkeligheten. Og som i fjor sier vel de fleste

av oss: I år skal jeg jobbe skikkelig bra, begynne å lese tidlig! 2008 er virkelig året, dere. I år fyller MF 100 år! Det betyr mange anledninger til wienerbrød og kaffe, mye kos og moro – og tidenes inspirasjon til å jobbe godt som aldri før! I år kan vi gjøre Vidar Leif og gjengen stolte over det fakultet de jobber så hardt for. I år skal vi være best mulig! Og skulle det komme tunge tider, finn en student og syng sammen (mel. Fraglene):

Arbeid er en lek, jobbe gjør deg glad og sprek, vi er godt i gang, på vårt fakultet ;)

Lykke til med et nytt semester!
Du er god som gull!

HVOR BLE DE AV?

Vi møter tidligere MF-student Synnøve Skree Skjeldal

SYNNØVE SKREE SKJELDAL

TITTEL/YRKE: Prest

ALDER: 33 år

BOSTED: Henningsvær i Lofoten

STUDIER FRA MF: Cand. theol.- studiet

AKTUELL MED: Sangtekster til barnas superjul på NRK

HVILKET STUDIUM HAR DU TATT PÅ MF?

- Cand. theol.- studiet.

HVOR JOBBER DU NÅ?

- Jeg er ansatt som prostiprest i Lofoten, men gikk nettopp ut i fødselspermisjon med mitt tredje barn.

HVA TRIVES DU MED I JOBBEN, OG HVA ER SPESIET UTFORDRENDE?

- Jeg synes jeg er heldig som får jobbe fulltid med livets viktigste spørsmål. Det å møte mennesker i ulike livssituasjoner og få komme nært innpå livene deres, berører og utfordrer meg, og gjør at jobben min aldri blir kjedelig og rutinepreget. Det jeg synes er mest utfordrende er også det jeg synes er aller morsomst: Å jobbe med barn. Jeg har startet

opp torsdagsklubben "Sprell levende", som er kjempegøy, men også krevende. Å formidle til barn krever engasjement, stadig nytenkning og 100 % tilstedeværelse.

HVA ER DITT BESTE MINNE FRA STUDIETIDEN?

- En augustdag i 1999, ved klokka utenfor det gamle kapellet. Da hilste jeg for første gang på han som skulle bli mannen min...

HVEM VAR DIN FAVORITTLÆRER?

- Jeg har alltid vært heldig med lærerne mine. Allikevel vil jeg trekke fram NT- timene til Karl Olav Sandnes som spesielt engasjerende og lærerike.

vårtland

Prøv Vårt Land
GRATIS
i 2 uker!

Send SMS med kodeord **VL GRATIS** til **1933**
....Gå inn på **www.vl.no/gratis**
....eller ring vårt kundesenter på **22 310 350**

Start det nye året med en god avis!

Avisen Vårt Land er Norges største kristne dagsavis, og den naturlige møteplassen for alle dem som er opptatte av tro og tanke, samfunn og verdier. Dette er en avis som bruker både hodet og hjertet når nyheter skal tolkes og formidles.

EN BRO MELLOM MENNESKER, TRO OG TANKE

INTERNETT I KRISTENT UNGDOMSARBEID

Dagens unge lever med nettet. Alle norske tenåringer har tilgang til Internett. 98 prosent har oppkoplingsmulighet hjemme. 87 prosent bruker nettet på daglig basis. Kristent ungdomsarbeid må derfor leve med nettet.

TEKST: KNUST LUNDBY
KNUST LUNDBY ER PROFESSOR I MEDIEVITENSKAP MED
DOKTORGRAD I RELIGIONSSOSIOLOGI. HAN ER LEDER
I OSLO BISPEDØMMERÅD.
ILLUSTRASJON: JENNY S. VIKRA

NORSKE NETTSAMFUNN

Nettet er ikke lenger noe man bedriver i tillegg til livet ellers. Mer og mer av livet leves på nettet. Internett – og mobiltelefonen – skjøter samhandlingen unge i mellom. Møtene ansikt til ansikt og møtene på nettet glir over i hverandre. Fra nettet hentes ressurser til skolearbeid og fritid. Mens de eldre generasjonene bruker internett til å hente informasjon, om trent som de leser aviser, er unge mer interaktive på nettet. Ifølge TNS Gallup bruker 2/3 av norske tenåringer Messenger for kjøp kontakt med andre. 30 prosent deltar i diskusjonsgrupper eller i chatting minst en gang i uka.

De sosiale nettstedene gir programvare til ungdomsliv. VGs Nettby vokser raskest i Norge. Ett år etter lanseringen i september 2006 hadde Nettby.no 330 000 'innbyggere' og 'byen' vokser med 15 000 i uka. Gjennomsnittsalderen på innbyggerne er 21 år. I Norge bor det bare 3,9 millioner over 12 år. Dagbladets Blink.no og VGs Nettby huser mer enn en halv million av dem. I følge TNS Gallup sine målinger fra begynnelsen av 2007 (da Facebook ennå ikke hadde slått igjennom) er utenlandske nettsteder som YouTube og Windows Live Spaces større blant norske unge en de norske nettsamfunnene. Men nordmenn

foretrekker norskprodusert innhold i en lokal ramme. Forskningssjef Knut-Arne Futsæter i TNS Gallup tror derfor det bare er et spørsmål om tid før de norske nettsamfunnene går forbi de utenlandske.

«Det gjelder for tro og religion som for andre sider ved livet, at nettet er en forlengelse av de sammenhenger man ellers går i.»

Dette bør være godt nytt for dem som er opptatt av kristent ungdomsarbeid i Norge. Det er lettere å gjøre seg gjeldende på norske nettsteder enn på utenlandske. Og ikke minst: Der bør det være lettere å få til vekslingen mellom det som skjer i klubber og grupper ansikt til ansikt, og det som skjer på nettet. Nettby har egne nabolag i kommunene ut over Norge.

BRYR SEG IKKE SÅ MYE

Undersøkelser i Danmark og Sverige tyder på at folk i Skandinavia bruker nettet til åndelige eller religiøse formål i langt mindre grad enn i USA. Der viste en undersøkelse for et par år siden at 64 prosent av dem som hadde

nettilknytning brukte nettet slik. Men det viste seg at det først og fremst er mennesker som allerede er aktive i organisert religion som bruker internett til religiøse formål. Når bruken av religiøse nettsteder er langt lavere i Skandinavia, kan det for en stor del tilskrives at en større del av befolkningen i USA er aktive i kirker og trossamfunn.

Mia Lövhheim, som har skrevet sin doktoravhandling om ungdom og religion på internett, gjorde i april 2007 en undersøkelse blant brukerne i det svenske nettsamfunnet 'LunarStorm' (www.lunarstorm.se). Dette er Nordens største. Her er 2/3 av alle svenske 15–19 åringer medlemmer. Mindre enn 1/4 av de 1000 unge Lövhheim spurte, karakteriserte sin tro i tråd med tradisjonelle framstillinger av Gud. 27 prosent beskrev seg som kristne. 42 prosent svarte at "jeg tror på min egen personlige måte". 85 prosent var ikke aktive i organisert religion.

Rundt 20 prosent av de svenske tenåringene i undersøkelsen på LunarStorm sa at de hadde kommet i kontakt med spørsmål om tro og religion på internett det siste året. (En like stor andel hadde møtt slike spørsmål på TV eller i familien, mens så mye som 1/3 hadde møtt spørsmål om tro og religion blant venner.) Mia Lövhheim finner at religion 'on-

line' i stor grad er komplementært til religion 'offline'. Internett utfyller den religiøse aktiviteten man ellers har. Det er ikke dekning for antakelser om at det er vanlig for enkeltmennesker uten forankring i religiøse institusjoner, å søke religion på internett.

KONSEKVENSER I NORGE

Tilsvarende undersøkelser er ikke foretatt i Norge. Men vi kan anta at tendensene er de samme som i nabolandene: Det er ingen omfattende søking etter religion på nettet. Nettsteder som er forankret i kristen eller kirkelig organisasjonsvirksomhet besøkes først og fremst av dem som ellers er aktive i denne virksomheten og sjelden av ikke-troende. Nettsteder om alternativ religiøsitet oppsøkes sannsynligvis hyppigere av personer som tror på en åndelig kraft e.l. og igjen sjelden av ikke-troende.

Nettets muligheter i misjon og evangelisering synes å være svært begrensede. Noen som står utenfor kristne sammenhenger vil sikkert la seg tiltrekke av særskilt kristne nettsteder som www.damaris.no – men trolig er deres viktigste funksjon å styrke dem som allerede står i troen. Det er viktig nok. Sosial programvare gir nye muligheter for både å holde på gamle venner – og for å legge til nye.

Det gjelder for tro og religion som for andre sider ved livet, at nettet er en forlengelse av de sammenhenger man ellers går i. For kristent ungdomsarbeid kan utfordringen være å delta som medmenneske i de allmenne nettsamfunn som Nettby og Blink. Gå inn i sosiale relasjoner som nettet innbyr til. Være venn og opptre redelig. Av og til gir det anledninger til å dele troen og til å forkynne Kristus, som i livet ellers.

Noen kan ha et særlig kall eller bli oppfordret til å stå i diskusjonsfronten der spørsmål om religion og livssyn debatteres på nettet. Der er det krevende å stå. De unge som tar den oppgaven på seg, trenger god oppfølging fra sine ledere.

DU FINNER FLERE ARTIKLER PÅ
WWW.UNGDOMSARBEID.NO

Asbjørn Finholt

Advokat
Postboks 7-2001 Lillestrøm
Tlf. 63 81 60 80

Ny websatsning for ungdomsledere

TEKST: MORTEN HOLMQVIST
FOTO: LINDA CARTRIDGE

I begynnelsen av januar lanserte MF i samarbeid med en rekke kristne ungdomsorganisasjoner et nettsted som heter ungdomsarbeid.no. Prosjektet er en videreføring av ungdomsundersøkelsen Ung tro og hverdag.

Ungdomsarbeid.no er både et tidsskrift på nett og et internettfellesskap. Hver sjettede uke lanseres det et nytt tema, her skal det løftes fram temaer som er viktige for arbeid med ungdom. Ulike skribenter skriver korte og lange artikler, og det settes fokus på viktige saker og godt faglig innhold. Andre ressurser på nettstedet vil være ulike tips og anmeldelser av film, bøker og musikk.

Ungdomsarbeid.no tilbyr også en spørsmål og svar-funksjonalitet. Her kan man sende inn spørsmål om alt man lurer på, enten det er teologi, ungdomskultur eller livet generelt. Det er et stort panel bestående av mennesker med ulik kompetanse som besvarer spørsmålene.

Med dette nettstedet ønsker vi å skape et tverrkirkelig møtepunkt for alle som er ungdomsledere. Derfor vil man også finne et eget forum på ungdomsarbeid.no. Forumet er laget av Smootown, som er det største kristne nettsamfunnet i Norge.

Redaksjonen består av: **Morten Holmqvist**, prosjektleder og redaktør, universitetslektor på MF, **Jorund Andersen**, medlem av Kirkerådet og teologistudent, **Gunnar Heiene**, professor på MF, **Bent Erik Arnesen**, ungdomsprest i Oppegård, **Tåran Midtsund**, ungdomskonsulent i Hamar bispedømme, **Fred Habberstad**, pastor i 1. baptistmenighet i Oslo og masterstudent på MF.

FOLK

TEKST OG FOTO: KRISTIN WALSTAD OG MARIANNE TORP

Personalnytt

Kjetil Fretheim avsluttet sin stipendiatperiode i midten av januar 2008. **Frida Austvoll Nome** er tilsatt som stipendiat i religionsvitenskap fra 1. januar 2008. **Geir Afdal** er tilsatt som professor i religionspedagogikk fra 1. januar 2008. **Maria Hjulstad Junttila** er tilsatt som stipendiat i systematisk teologi fra 1. februar 2008. **Mona Gulbrandsen Bø** begynner som studieveileder (bachelor) 25. februar 2008. **Torgeir Sørensen** er tilsatt som stipendiat i systematisk teologi fra 1. april 2008. **Arnfinn Eng** er tilsatt som studieveileder/rådgiver og begynner 1. mars 2008.

SEMESTERÅPNING

Den 9. januar 2008 ble det avholdt en høytidelig semesteråpning på Menighetsfakultetet for 200. gang. Cellist og professor ved Norges musikkhøgskole Aage Kvalbein fremførte et vakkert musikalsk program sammen med pianist Monica Tomescu-Rohde.

GUDSTJENESTEFORNYELSE I FOLKEKIRKEN

Professor Gail Ramshaw fra La Salle University i Philadelphia, deltok på seminar om liturgisk teologi i november. Domprost Øystein Bjørdal ledet seminaret. Her er de i samtale med noen av praktikumsstudentene. Fra venstre; Lena Rebekka Morken Rishes, Solfrid Helen Leinebø Seljås, Øyvind Heggland, Gail Ramshaw, Øystein Bjørdal og Lise Horn.

THE ROLE OF MINORITIES IN THE WORK FOR PEACE IN THE MIDDLE EAST

I forbindelse med samarbeidsprosjektet PRIO/MF foreleste Naim Atteek over temaet "Empowering the Christian community in Israel and Palestine and the potential of interreligious dialogue in the work for a just peace". Naim Atteek er grunnlegger og leder av Sabeel Ecumenical Liberation Theology Center i Jerusalem.

STUDENTRÅDSVALGET

Åshild Høllesli anmoder alle medstudenter om å delta i det viktige valget av tillitsvalgte i studentdemokratiet.

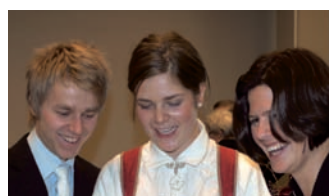

DEN 200. SEMESTERÅPNING:

Starten på jubileumsåret 2008

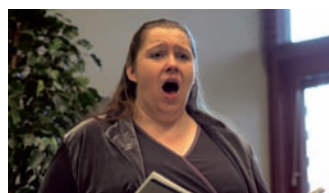
MF-salmen "Guds Ord det er vårt arvegods" synges avslutningsvis slik det har vært gjort i hundre år.

På første rad fra venstre rektor Vidar L. Haanes, prorektor Sverre Dag Mogstad, direktør Beate Pettersen og stude-sjef Øystein Lund

OPPE TIL VENSTRE: Til kirkekaffen var det twist og kransekake. Randi Raustøl og Jo Hegle Sjøflot i forgrunnen.

OVER: MF og Norsk Kristelige Legeforening arrangerte seminar på MF i november. En psykiater, en forsker, en pastor, en skribent og en prest delte sine erfaringer.

VENSTRE: Arild Tjørve og Ellen Marie Skillingstad var begge ferdig med sin Ungdom, Kultur og tro-utdanning.

VENSTRE: Gøril Songvoll sang "O Divine Redeemer" av Charles Gounod, akkompagnert av Monica T. Rohde på klaver.

"RELIGION - INDIVID OG SAMFUNN"

var tema for MFs årlige januarkurs for lærere. I alt 100 lærere var samlet 2. og 3. januar. Blant foreleserne var fra venstre professor Jan-Olav Henriksen, MF, kursleder Ann Midttun, MF, førsteamanuensis Roald Kristiansen fra Universitetet i Tromsø og universitetslektor Heid Leganger-Krogstad, MF.

LUCIA

Studentene markerte Lucidagen med sang, lys og utdeling av kaker og twist. Fra venstre Ragnhild Annie Fuglseth, Annette Kvernevik Dreyer, May Ingunn Thorleifsdatter, Lena Caroline Stordalen og Alicia Vanselow.

NY MU LEDER

May Ingunn Thorleifsdatter er nyvalgt leder for Miljøutvalget på MF og medlem i prosjektgruppa for MFs 100 årsjubileum.

Festskrift til Knud Jørgensen

I anledning Knud Jørgensens 65-årsdag ble det høytidelig overrekkeelse av festskrift på MF i november. Jørgensen er direktør i Areopagos og førsteamanuensis II ved MF.

Thor Strandenæs, førsteamanuensis ved Misjonshøgskolen, holdt miniforelesning med tema "Sangen som aldri tar slutt", og MFs rektor Vidar L. Haanes foreleste over emnet "Teologisk utdanning og misjon".

Professor Tormod Engelsen stod for selve overrekkelseren, her sammen med Knud Jørgensen.

UTGIVELSER 2008

NR. 1 15. FEBRUAR
NR. 2 18. APRIL
NR. 3 6. JUNI
NR. 4 23. SEPTEMBER
NR. 5 24. NOVEMBER

Ettersendes ikke ved
varig adresseforandring,
men returneres
Menighetsfakultetet
med påført ny adresse.

B

POSTABONNEMENT

RETUR:
MF KARTOTEK
POSTBOKS 5144
MAJORSTUEN
0302 OSLO

DØREN

Døren eller porten markerer en overgang fra et område til et annet. Den er et overgangssymbol. På vår vei gjennom livet går vi gjennom en rekke slike dører og porter. (..)

I Bibelen nevnes både himmelens dører og dødens porter. En trang port uttrykker forestillingen om en farlig eller krevende overgang.

Jesus sier at han er døren: "Den som går inn gjennom meg, skal bli frelst." I adventstiden er det vi som skal åpne våre dører og porter slik at Jesus kan komme inn, og vi synger vår adventsalme: "Gjør døren høy, gjør porten vid."

KILDE:
KIRKEN SOM BYGG OG BILDE / ARNE E. SÆTHER 2001
FOTO: PER BERNTSEN, MORTENSRUD KIRKE

